

DINAMICA MORBIDITĂȚII ȘI UNELE PARTICULARITĂȚI EPIDEMIOLOGICE ÎN HEPATITELE CRONICE, CIROZE ȘI CANCER HEPATIC PRIMAR ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Viorel Prisacari, Angela Paraschiv

Catedra Epidemiologie USMF „Nicolae Testemitanu”

Actualitatea

Hepatitele virale cronice, cirozele și cancerul hepatic primar, prezintă la ora actuală una din cele mai serioase probleme medicale și socio-economice din Republica Moldova. La moment patologiiile menționate ocupă locul 3 printre maladiile ce cauzează decesul, 60% din care fiind persoane apte de lucru (2, 5, 10).

Foarte gravă este situația privitor la cirozele hepatice, incidența prin care constituie circa 3000 – 3500 cazuri anual 80 la sută din care au etiologie virotică (1, 7, 8, 11). Menționăm faptul, că cirozele constituie circa 90,0% din mortalitatea totală provocată de bolile aparatului digestiv (5,7,8).

Este în creștere absolută cât incidența, atât și mortalitatea prin cancer hepatic. La ora actuală cancerul hepatic ocupă locul 5 printre bărbați și locul 8 printre femei în morbiditatea prin maladii canceroase (1, 2, 3, 7, 9, 10, 12).

Este important de menționat faptul, că în mai mult de 80% cazuri cancerul hepatic se dezvoltă pe fon de ciroză hepatică, iar virusurile hepatice B și C sunt cei mai principali factori care conduc la cronizarea infecției și dezvoltarea cancerului hepatic (1,2, 3, 4, 6, 9).

Materiale și metode

În studiu a fost inclusă informația cantitativă privitor la morbiditatea prin hepatite cronice, ciroze și cancer hepatic primar, înregistrate oficial în Republica Moldova pe parcursul anilor 2000-2008. Pentru analiză a fost utilizată metoda epidemiologică retrospectivă.

Rezultatele

În rezultatul analizei epidemiologice retrospective a morbidității prin hepatite cronice în Republica Moldova s-a constatat că în ultimul deceniu ea este în continuă creștere. Astfel, pe parcursul anilor 2000-2008 prevalența prin hepatite cronice a crescut de la 1192,3 până la 1643,1 cazuri la 100000 populație (tabel 1, fig.1).

Tabel 1

Morbiditatea prevalentă prin hepatite cronice în Republica Moldova,
aa. 2000-2008

Indicii	Anii								
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Abs	43442	43761	44816	46841	48743	51553	53867	56170	58703
‰	1192,3	1204,0	1235,6	1294,8	1351,4	1522,5	1500,7	1568,51	1643,1

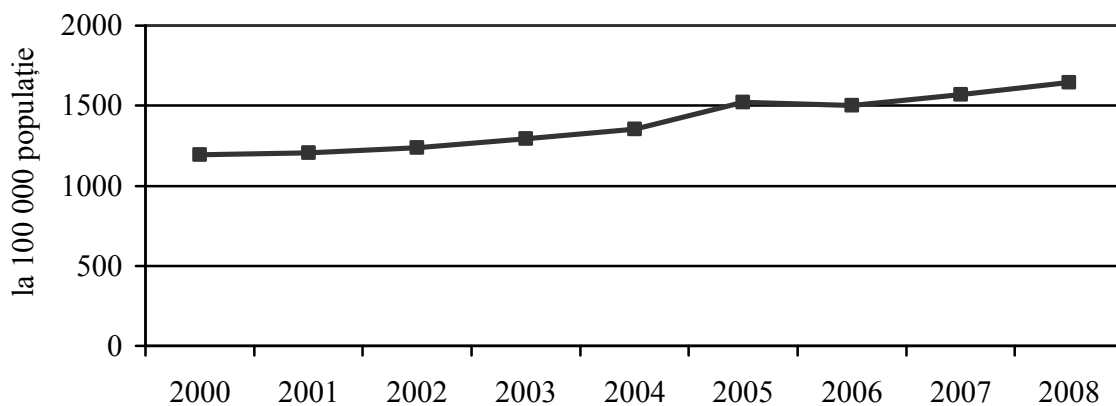

Fig.1 Dinamica morbidității prin hepatite cronice în Republica Moldova, a.a. 2000-2008

În structura morbidității prin hepatite cronice 55,47% constituie hepatitele cronice de origine nevirală, iar 44,53% hepatitele cronice de origine virală. Totodată, s-a constatat că rata hepatitelor de origine nevirală în perioada studiată are o tendință de diminuare, de la 64,05% în anul 2000 până la 55,47% în anul 2008, pe când rata hepatitelor de origine virală este în continuă creștere, de la 35,98% în anul 2000 până la 42,9% în anul 2008 (fig.2).

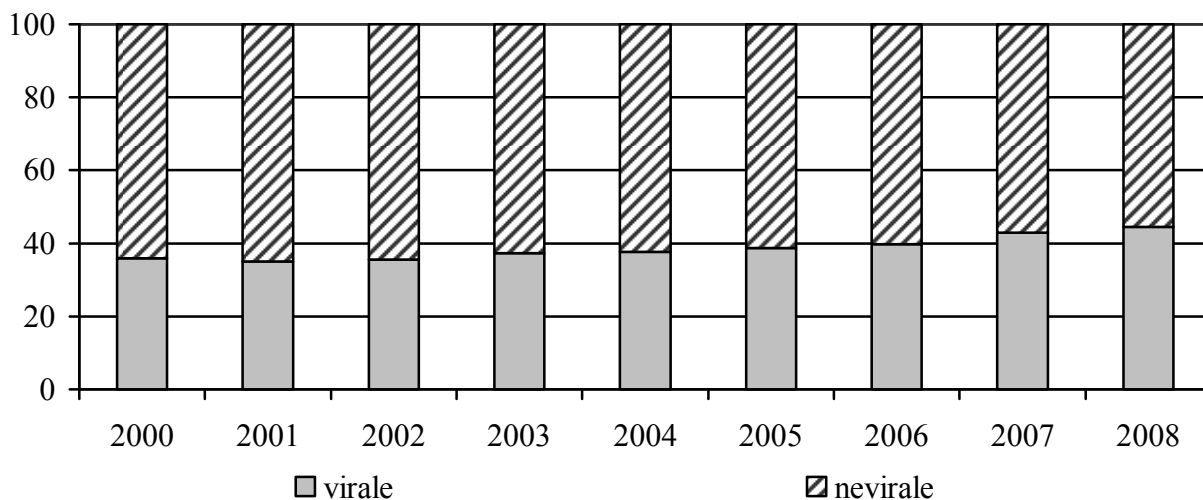

Fig.2 Ponderea hepatitelor cronice virale și nevirale în Republica Moldova în dinamica multianuală, a.a. 2000-2008

În ce constă hepatitele cronice nevirale, în rezultatul analizei datelor privind la originea acestor îmbolnăviri în perioada anilor 2005-2008, s-a constatat, că 6,41% din ele sunt de etiologie alcoolică, 9,56% - de etiologie toxică și 0,6% - de etiologie alergică. Este semnificativ faptul, că în 83,38% cazuri originea hepatitelor cronice nevirale n-a fost determinată (fig. 3).

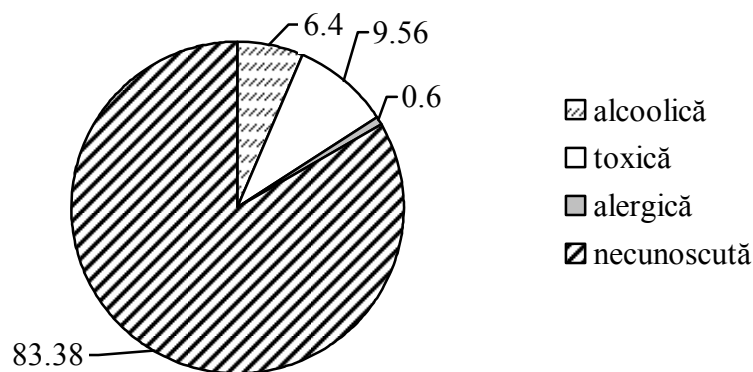

Fig. 3. Etiologia hepatitelor cronice nevirale, aa. 2005-2008

Menționăm faptul că 5,1% din îmbolnăviri prin hepatite cronice nevirale au fost depistate la copii de vârstă 0-17 ani, iar 94,9% - la adulți.

Privitor la hepatitele cronice de origine virală s-a constatat că atât incidența, cât și prevalența morbidității în dinamica multianuală au o tendință de creștere continuă, de la 42,49 și 429,1 cazuri la 100 mii populație, respectiv, în anul 2000 până la 95,78 și 731,5 cazuri în anul 2008 (tabel 2, fig. 4).

Tabel 2

Prevalența și incidența prin hepatite cronice virale în Republica Moldova, aa. 2000-2008

Indicatorii	Indici	Anii									
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
Prevalența	abs	15633	15305	15912	17475	18348	19935	21434	24096	26136	
	‰	429,10	421,95	438,69	483,04	508,71	588,70	597,16	672,87	731,55	
Inclusiv cazuri noi (Incidența)	abs	1548	1746	1767	2122	2278	2860	2966	3450	3422	
	‰	42,49	48,04	48,72	58,66	63,16	84,47	82,63	96,34	95,78	

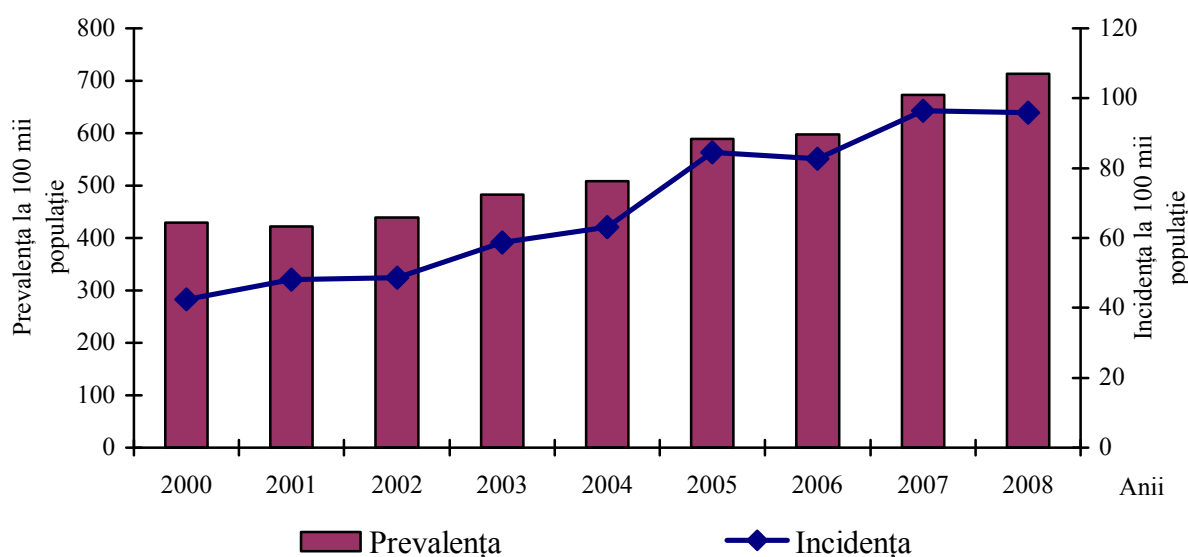

Fig. 4. Dinamica prevalenței și incidenței prin hepatite virale cronice în Republica Moldova, aa.2000-2008

În structura etiologică a hepatitelor cronice de origine virală o pondere considerabilă îi revine hepatitei virale „B”, care constituie 58,09% din morbiditatea generală prin hepatite cronice virale. Ponderea hepatitelor cronice provocate de virusul hepatic „C” constituie 17,84%, iar a celor provocate de virusul hepatic „D” – 4,53%. Necâtând la faptul că rata prin hepatite cronice provocate de virusurile „C” și „D” este mult mai joasă, conform datelor din literatura de specialitate, anume aceste hepatite mai frecvent evoluează în ciroze hepatice și cancer hepatic primar. Totodată, menționăm faptul că în 19,50% cazuri din hepatitele cronice virale etiologia n-a fost specificată (fig. 5).

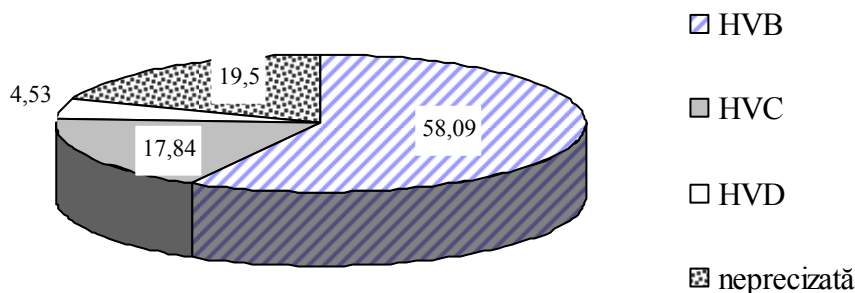

Fig. 5. Structura etiologică a hepatitelor virale cronice în Republica Moldova, aa. 2000-2008

Evaluând dinamica multianuală a morbidității prin hepatite cronice virale s-a constatat că incidența anuală a îmbolnăvirilor prin hepatite cronice cu etiologie virală A, C și D este deasemenea în continuă creștere. De exemplu, incidența anuală prin hepatite cronice produse de virusul hepatic B a crescut aproape de 2 ori, de la 223,33 cazuri în a. 2000 până la 430,43 cazuri la 100 mii populație în a. 2008. Incidența prin hepatita virală „D” a crescut de la 12,6 cazuri până la 33,95 la 100 mii populație în aceeași perioadă, iar prin hepatite cronice virale „C” – de 4 ori, de la 48,8 cazuri în anul 2000 până la 189,21 cazuri – în anul 2008 la 100 mii populație. Totodată, incidența prin hepatite virale cu etiologie neprecizată a scăzut de 2 ori, de la 144,34 până la 77,95, fapt ce demonstrează o îmbunătățire considerabilă a nivelului de diagnosticare etiologică a hepatitelor cronice (tab. 3).

Tabel 3

Incidența prin hepatite cronice de origine virală „B”, „C”, „D” și cu etiologie neprecizată în Republica Moldova, aa. 2000-2008 (‰)

Etiologia hepatitelor cronice virale	Anii								
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Virusul „B”	223,33	237,67	254,49	290,41	307,36	349,11	351,6	396,02	430,43
Virusul „C”	48,8	54,92	62,14	68,66	85,51	112,94	132,39	160,53	189,21
Virusul „D”	12,6	18,41	20,95	23,38	24,84	28,09	29,03	31,77	33,95
Neprecizată	144,34	110,11	101,1	100,59	90,99	98,61	84,14	84,53	77,95

În rezultatul analizei morbidității prin hepatite cronice virale raportată la contingentele de vârstă s-a constatat că 89,8% din toate cazurile înregistrate în perioada anilor 2000-2008 au constituit adulții, și 10,20% – copiii, până la 17 ani (fig. 6).

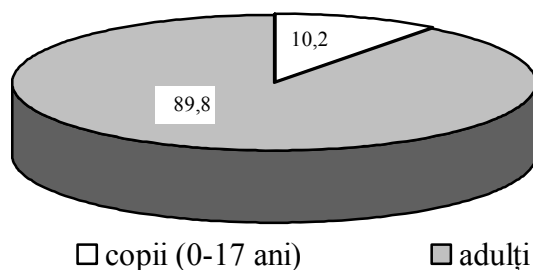

Fig.6 Rata medie a hepatitelor virale cronice în funcție de contingentele de vârstă, aa. 2000-2008

Totodată, în dinamica multianuală se observă o diminuare continuă cât a incidenței, atât și a ponderii morbidității copiilor în morbiditatea generală prin hepatite cronice, de la 15,23% în anul 2000 până la 4,08% - în anul 2008, și invers o creștere a incidenței și ponderii adulților, de la 84,65% până la 95,92% pentru aceeași perioadă de timp (tabel 4, fig. 7).

Tabel 4

Structura morbidității prin hepatite cronice de etiologie virală în funcție de contingentele de vârstă, aa. 2000-2008

Contingențele de vârstă	Indici	Anii									
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
Copii (0-17 ani)	abs	2399	1888	1937	2487	2064	1931	1585	1274	1067	
	%	15,35	12,34	12,17	14,23	11,25	9,69	7,39	5,29	4,08	
Adulți	abs	13234	13417	13975	14988	16284	18004	19849	22822	25069	
	%	84,65	87,66	87,83	85,77	88,75	90,31	92,61	94,71	95,92	
	%	100	100	100	100	100	100	100	100	100	

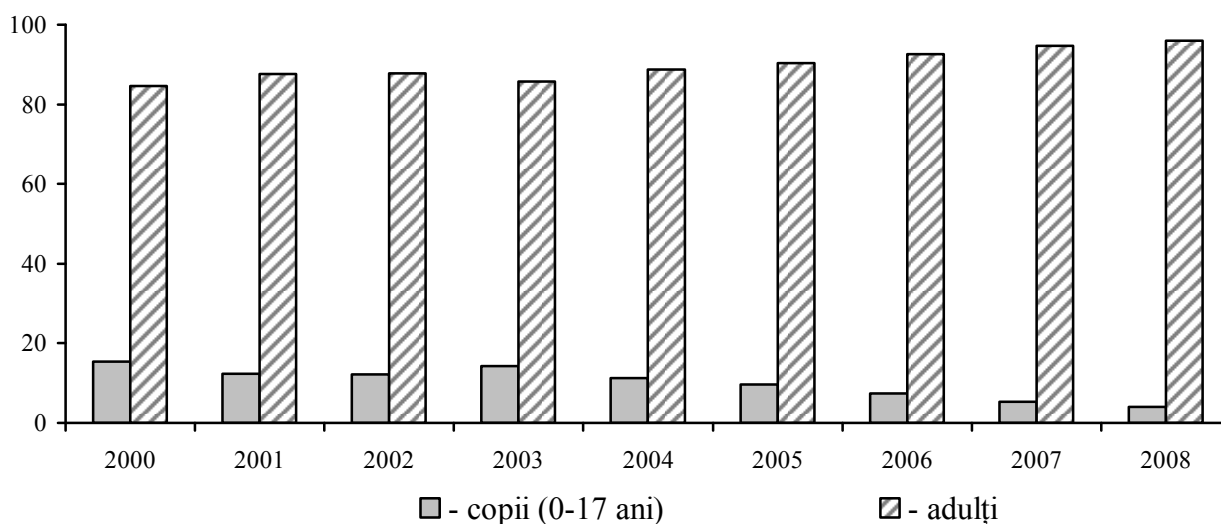

Fig.7 Ponderea hepatitelor virale cronice în funcție de contingentele de vârstă a populației în dinamica multianuală, aa. 2000-2008

Totodată, analiza epidemiologică a incidenței prin hepatite cronice virale în funcție de structura etiologică și vârsta pacienților a constatat că rata medie a hepatitelor virale „B” pentru anii 2000-2008 la copii a constituit doar 11,47%, pe când la adulți 88,53 (tabel 5). În dinamica multianuală rata hepatitei cronice „B” la copii a scăzut de la 18,51% în anul 2000 până la 4,75% în anul 2008, comparativ cu adulții, unde rata, invers, a crescut de la 81,49% până la 95,25% (tabel 5, fig. 8).

Tabel 5

Structura etiologică a hepatitelor virale cronice „B” în funcție de grupele de vârstă a populației, aa. 2000-2008

Grupa de vârstă	Indicii	Anii									Media aritmetică
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
0-17 ani (copii)	abs	1506	1245	1120	1590	1404	1328	1050	864	730	1204
	%	18,51	14,41	12,13	15,14	12,66	11,23	8,31	6,09	4,75	11,47
Adulți	abs	6631	7393	8111	8916	9682	10493	11570	13318	14648	10084
	%	81,49	85,59	87,87	84,86	87,34	88,77	91,69	93,91	95,25	88,53

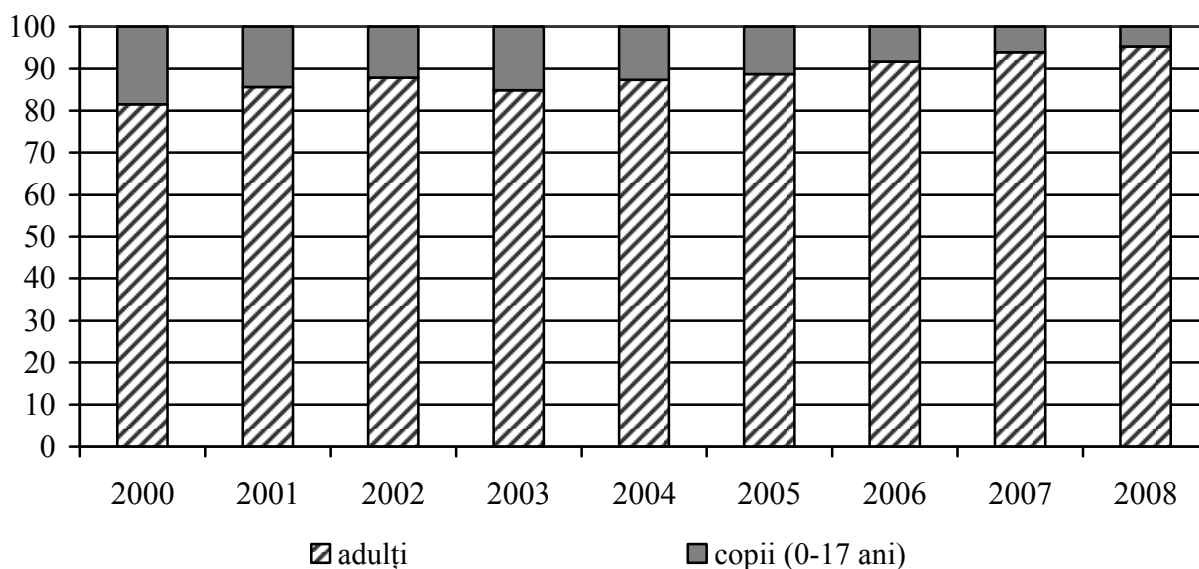

Fig.8 Ponderea hepatitelor virale "B" cronice în funcție de grupa de vârstă a populației, aa. 2000-2008

Aceeași situație s-a constatat și în hepatita virală cronică „C”. Rata medie a hepatitei cronice virale „C” printre copii a constituit doar 6,04%, pe când printre adulți 93,96% pe parcursul celor 9 ani analizați (tabel 6). În dinamica multianuală (2000-2008) rata hepatitei cronice „C” la copii a scăzut de la 6,92% la 2,07%, iar la adulți a sporit de la 93,08% până la 97,93% (tabel 6, fig 9).

Tabel 6

Structura etiologică a hepatitei virale cronice „C” în funcție de contingentele de vârstă a populației, aa. 2000-2008

Grupa de vârstă	Indici	Anii									Media aritmetică
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
0-17 ani (copii)	abs	123	140	288	177	180	200	200	181	140	181
	%	6,92	7,01	12,78	7,13	5,84	5,23	4,21	3,15	2,07	6,04
Adulți	abs	1655	1856	1966	2307	2904	3624	4552	5568	6620	3450
	%	93,08	92,99	87,22	92,87	94,16	94,77	95,79	96,85	97,93	93,96

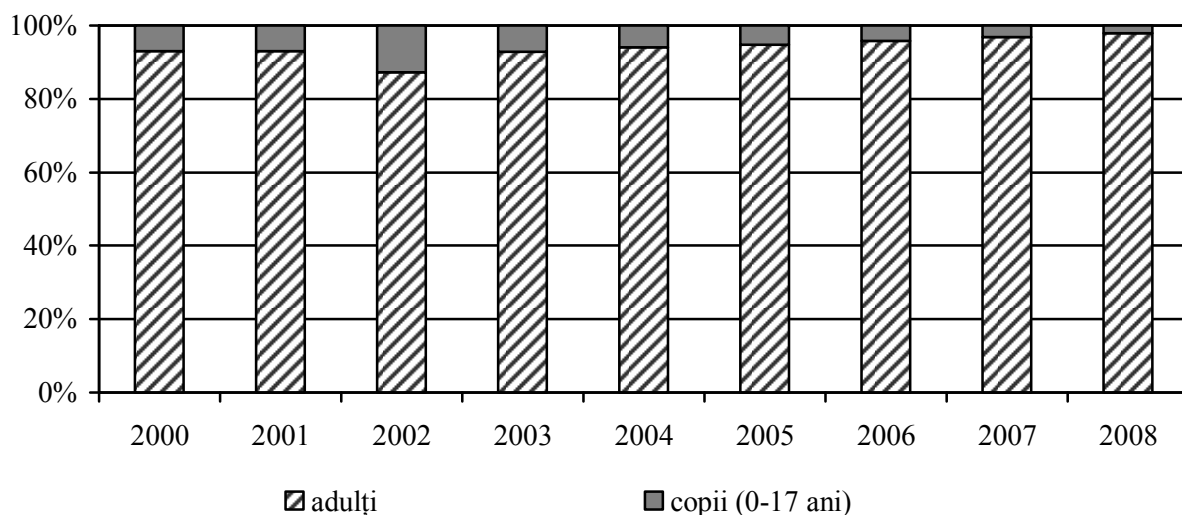

Fig.9 Distribuția multianuală a hepatitei cronice „C” în funcție de contingentele de vârstă a populației, aa. 2000-2008

În permanentă ascensiune, pe parcursul perioadei de studiu (2000-2008) este și morbiditatea prin ciroze hepatice, prevalența cărora a crescut de la 182,19 cazuri la 100 mii populație în anul 2000 până la 266,94 – în anul 2008 (tab. 7, fig.10). Cirozele hepatice au devenit actualmente o problemă primordială pentru medicină și sănătatea publică din țară. Menționăm și faptul că 0,63% din totalul de îmbolnăviri prin ciroze hepatice se înregistrează la copii cu vârstă până la 17 ani.

Tabel 7

Prevalența și incidența prin ciroze hepatice în Republica Moldova, aa. 2000-2008

Indicatorii	Indici	Anii								
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Prevalența	abs	1478	1629	1680	1967	2294	2705	3066	3463	3639
	‰	40,56	44,82	46,31	54,37	63,60	79,88	85,42	96,70	101,85
Inclusiv cazuri noi (Incidența)	abs	219	359	311	415	555	664	652	716	718
	‰	6,01	9,88	8,57	11,47	15,39	19,61	18,17	19,99	20,10

Reieșind din datele prezentate în tablele 2 și 7 și figurile 3 și 10 putem constata că dinamica morbidității prin ciroze hepatice în mare măsură repetă dinamica morbidității prin hepatite cronice, fapt ce demonstrează legătura strânsă între aceste două patologii.

Analiza structurii cirozelor hepatice în raport cu originea lor s-a constatat că din totalul de îmbolnăviri prin ciroze hepatice în perioada anilor 2000-2008, 27,95% constituie cirozele de origine virală, iar 72,05% ciroze nevirale. Totodată, în dinamica multianuală se observă o creștere continuă cât a numărului de persoane cu ciroze de etiologie virală atât și a ponderii lor în morbiditatea totală de la 1478 cazuri sau 22,27% în anul 2000 până la 3639 cazuri sau 38,16% în anul 2008. Privitor la cirozele nevirale, în aceeași perioadă de timp, are loc, deasemenea, o creștere ușoară a numărului de persoane bolnave de la 5160 cazuri în anul 2000, până la 6474 - în anul 2008, pe când ponderea lor în morbiditatea totală s-a micșorat evident, de la 77,73% în anul 2000 până la 61,84% în anul 2008 (fig.11).

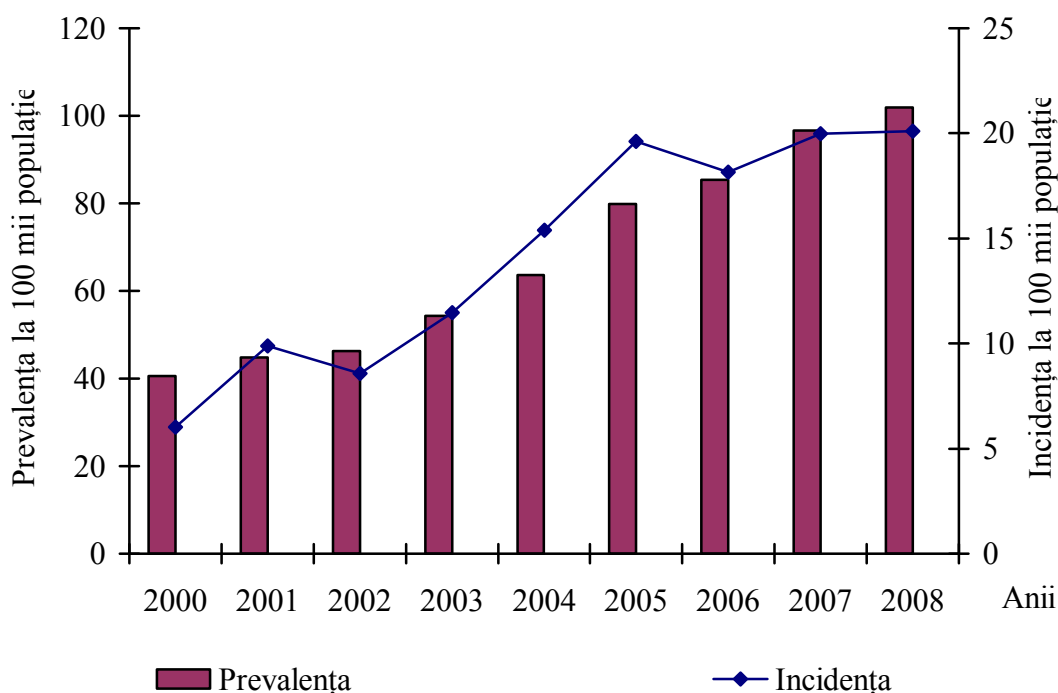

Fig.10 Prevalența și incidența prin ciroze în Republica Moldova, aa.2000-2008

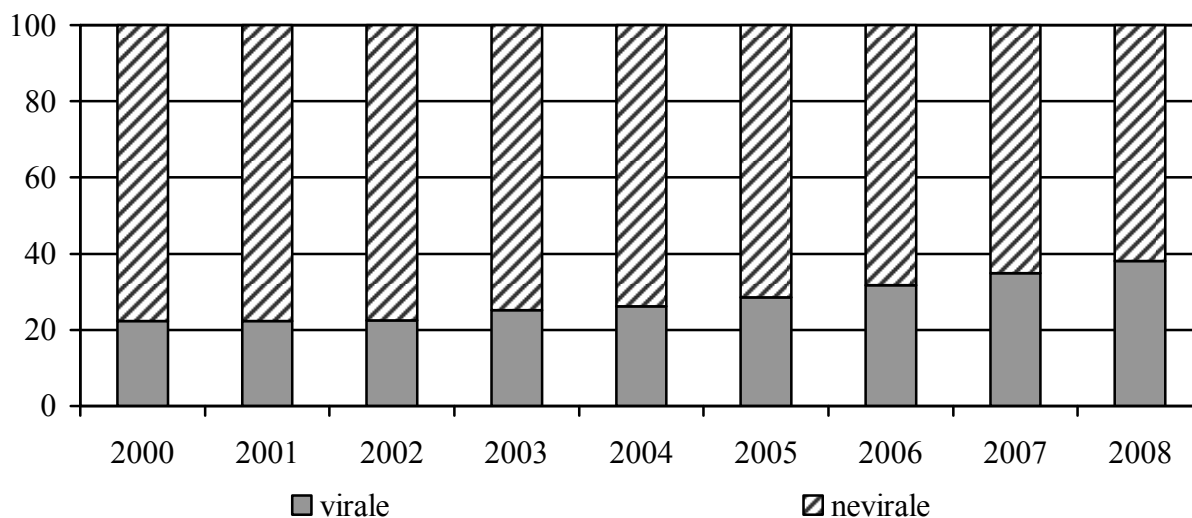

Fig.11 Ponderea cirozelor hepatitice virale și nevirale în dinamica multianuală, a.a. 2000-2008

Menționăm faptul că în perioada de studiu a crescut esențial incidența prin ciroze hepatice de etiologie virală, de la 40,56 cazuri la 100 mii populație în anul 2000, până la 101,85 cazuri la 100 mii populație în anul 2008, păstrând o tendință de continuă creștere (fig. 12).

Rezultatele estimării morbidității prin ciroze hepatice de etiologie nevirală în dinamica multianuală demonstrează că în acest tip de ciroze se observă la început o creștere a incidenței pe parcursul anilor 2000-2005 de la 141,62 cazuri până la 199,94, cu o ulterioară diminuare în ultimii 3 ani până la 165,08 cazuri la 100 mii populație (fig.13).

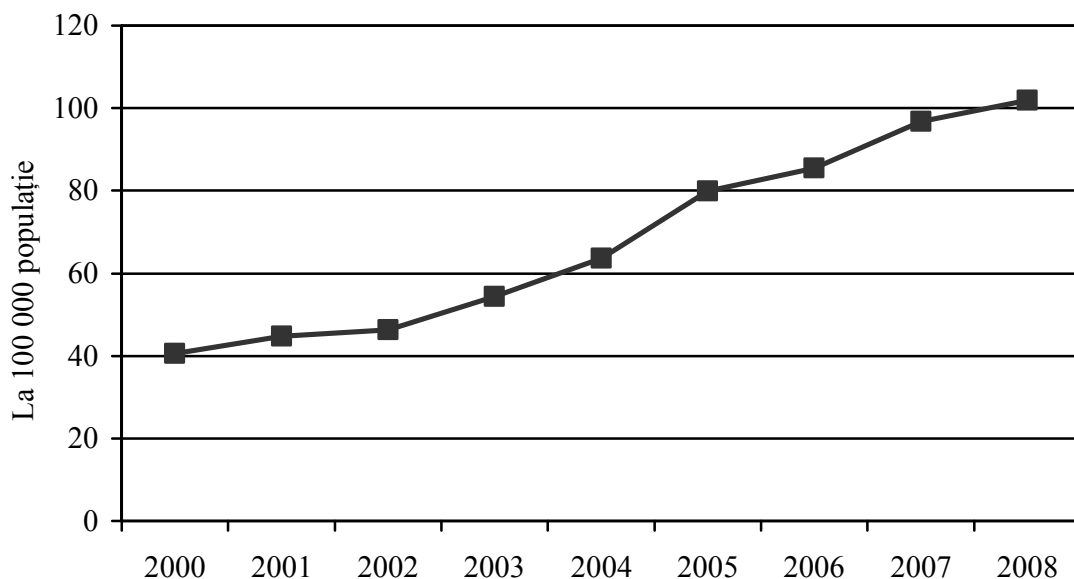

Fig. 12 Incidența prin ciroze hepatice virale în Republica Moldova în dinamica multianuală, perioada a.a. 2000-2008

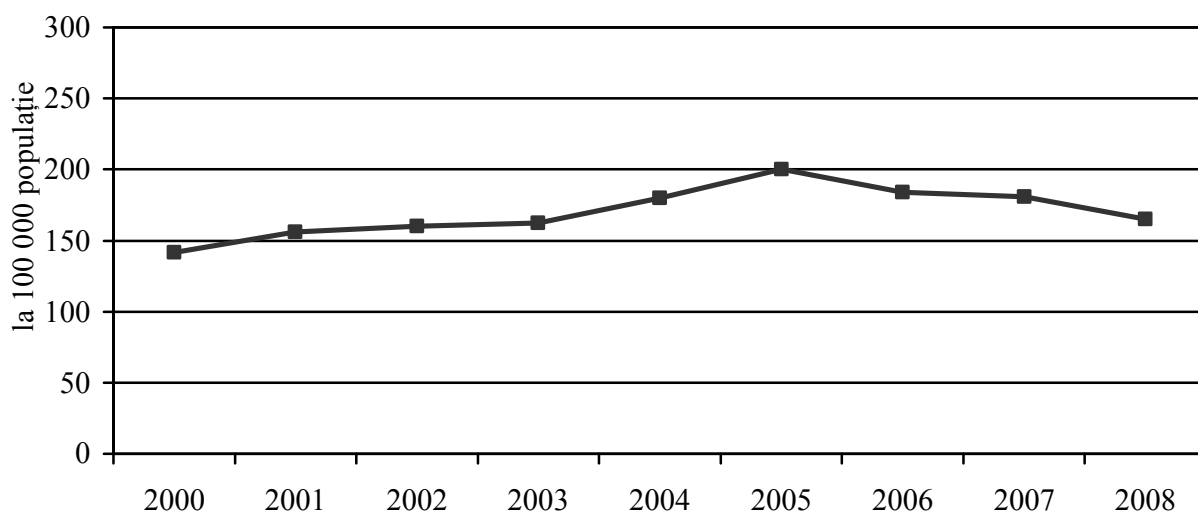
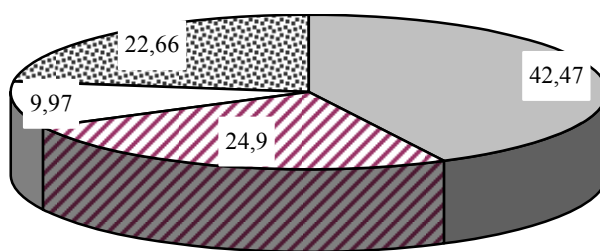

Fig. 13 Morbiditatea prin ciroze hepatice nevirale în Republica Moldova în dinamica multianuală, perioada a.a. 2000-2008

Totodată s-a constatat că 13,26% din îmbolnăvirile prin ciroze hepatice nevirale sunt de etiologie alcoolică, 9,94% - de etiologie toxică și 1,36% de etiologie alergică. În 75,44% cazuri etiologia îmbolnăvirilor prin ciroze hepatice nevirale n-a fost constatată.

Cirozele hepatice de origine virală mai frecvent sunt determinate de virusul hepatic „B”. Din totalul de ciroze virale înregistrate pe parcursul anilor 2000-2008 42,47% s-au dovedit a fi provocate de acest virus. În 24,9% cazuri cirozele hepatice au ca etiologie virusul hepatic „C”, iar în 9,97% - virusul hepatic „D”. În 22,6 % cazuri etiologia n-a fost specificată (fig. 14).

■ HVB ▨ HVC □ HVD ▩ etiologie neprecizată

Fig.14 Pondere cirozelor hepatice virale în raport cu structura etiologică, aa. 2000-2008

Tabel 8

Incidența prin cirozele hepatice provocate de virusuri

Forma etiologică	Anii									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
Virusul „B”	16,41	18,71	20,07	23,85	27,06	32,34	37,28	40,41	45,23	
Virusul „C”	5,74	8,61	9,81	12,30	15,94	22,71	23,74	30,07	35,21	
Virusul „D”	4,86	5,48	4,69	5,72	6,52	7,27	7,77	7,71	8,62	
De etiologie virală neprecizată	13,56	12,02	11,74	12,49	14,08	17,57	16,63	18,51	12,79	

Deși incidența prin hepatite cronice virale, la general, este în continuă creștere, tempoul de creștere a incidenței prin diverse tipuri de hepatite cronice virale este diferit. Un tempou mai pronunțat de creștere a incidenței are loc în hepatita cronică virală de tip „C”, care în perioada de studiu a crescut de la 5,74‰ în a. 2000 până la 35,21‰ în anul 2008, adică mai bine de 6 ori. Incidența prin hepatite cronice de tip „B” în aceeași perioadă a crescut de 2,7 ori de la 16,41 până la 44,41‰, iar incidența prin hepatite cronice virale de tip „D” – de 1,7 ori, de la 4,86 până la 8,46‰ (tab. 8).

Este important de menționat că cirozele hepatice constituie un factor semnificativ în mortalitatea populației, inclusiv ca rezultat al bolilor aparatului digestiv, care practic este în continuă creștere. Pe parcursul anilor 2002-2006 mortalitatea populației din urma bolilor aparatului digestiv a crescut de la 110,0 până la 122,1 cazuri la 100 mii populație (fig. 15).

Pondere cirozelor hepatice ca cauză a mortalității populației în rezultatul bolilor aparatului digestiv constituie în medie 83,92% și este în continuă creștere de la 86,7 cazuri la 100 mii populație în anul 2002 până la 116,8 - în anul 2006.

Este necesar de luat în considerație și faptul că cirozele hepatice constituie un prim factor de risc în apariția și dezvoltarea cancerului hepatic primar, letalitatea prin care în Republica Moldova, deasemenea este în continuă creștere, de la 3,6 cazuri la 100 mii populație în anul 1996, până la 7,7 cazuri în a. 2006 (fig. 16).

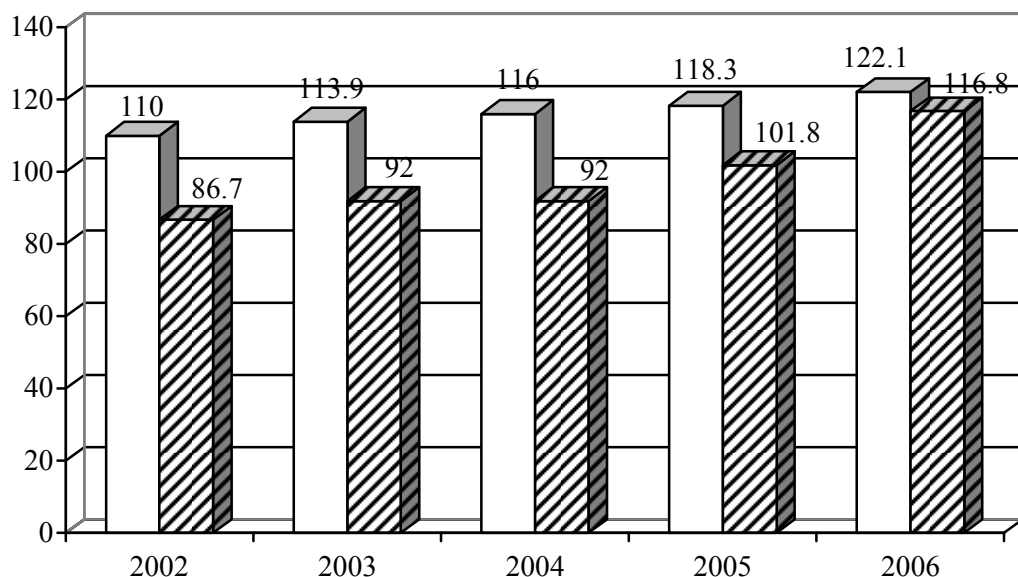

Fig. 15. Mortalitatea populației în rezultatul bolilor aparatului digestiv – inclusiv ciroze hepatice , la 100.000 populație (anii 2002-2006)

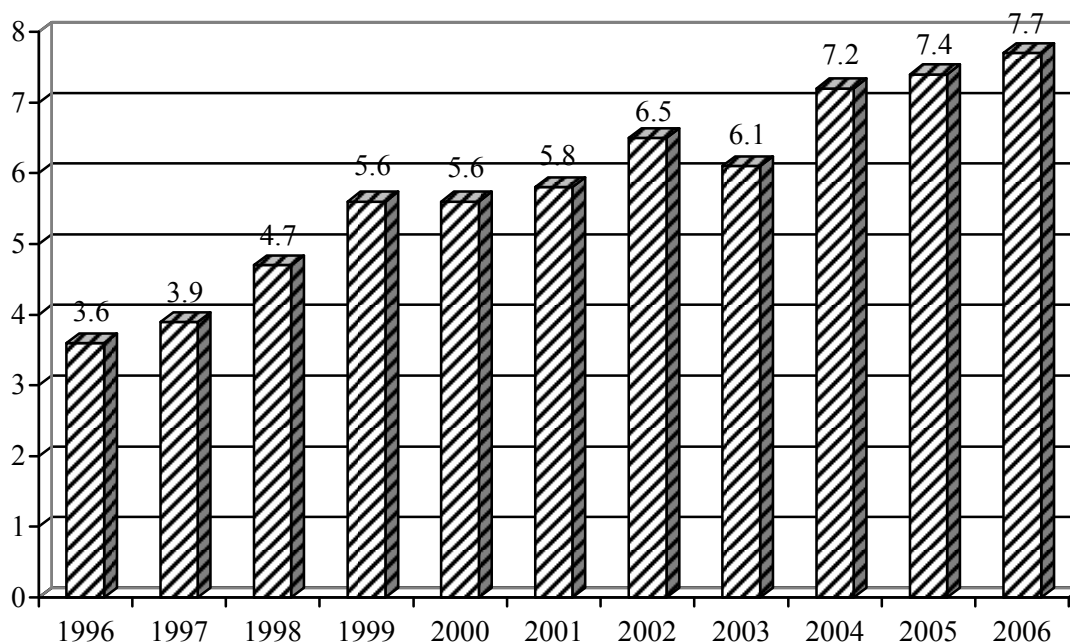

Fig. 16. Mortalitatea prin cancer hepatic în RM la 100.000 populație (anii 1996-2006)

Concluzie

În Republica Moldova morbiditatea prin hepatite cronice, ciroze hepatice și cancer hepatic primar este înaltă, prevalența în medie fiind de 1390,0, 238,2 și 6,8 cazuri la 100 mii populație, și este în continuă creștere, devenind, actualmente, una din cele mai stringente probleme pentru medicină și sănătatea publică din țară.

Acest fenomen negativ necesită rezolvare și în primul rând prin studierea mecanismului de formare și răspândire a acestei patologii în populația Republicii Moldova.

Bibliografie

1. Andriuța C.A. Impactul aplicării terapiei antivirale în hepatitele virale cronice asupra evoluției prin virusurile hepatice B, C și D „Profilaxia – strategia principală a sănătății publice”. Chișinău, 2002, p. 273-276.
2. Antoci L. The primary liver cancer. //The first International birst Chicago Simpoziu on Malignansies of the Chest and Head/Neck-USA-Chicago. – 1999. – Pag. 52.
3. Coșciug G. Et al. Tratatamentul cancerului primar. Mater. Conferinței Naționale a Oncologilor. București, 1993, p. 19.
4. Drobeniuc S.J. et al. Prevalens of cronic hepatitis B and C virus infections among health care workers in Moldova. 10 th International Symposium on Viral hepatitis and liver Disease. 2000, Atlanta USA. Page C. 18.
5. Dumbrava V., Lupașco I., Harea Gh., Berliba E. Maladiile cronice – problemă majoră a sănătății publice. Arta Medica, Chișinău 2008, nr.3., Rezumate Congresul II de Gastrologie și Hepatologie cu participare internațională, p.8-15.
6. Ghany M.G., Kleiver D.E., et al. Progression of fibrosis in cronic hepatitis C. J. Gastroenterology, 2003, v. 124, p. 97-104.
7. Indicatorii preliminari privind sănătatea populației și activitatea instituțiilor medico-sanitare publice pe anii 2002-2007. Chișinău, 2008.
8. Iredale, John P. Cirrhosis: new research provides a basis for rational and targeted treatments. BMJ, 2003, v. 327, p. 143-147.
9. Popescu I. Chirurgia ficatului. București, 2004.
10. Râmiș C., Spânu C., Isac M. Contribuții la optimizarea sistemului de supraveghere epidemiologică a hepatitelor virale. Materialele Conferinței științifico-practice consacrată jubileului de 60 ani ai Serviciului sanitaro-epidemiologic de stat și 10 ani de activitate a CNȘPMP, 2005, p. 166-171.
11. Гепатит С: Консенсус 2002. Вирусные гепатиты. Достижения и перспективы. Информационный бюллетень № 2(15), 2002. С. 3-11.
12. Шерлок Ш, Дули Дж. Заболевания печени и желчных путей. Москва 2002. С. 330-336.

STUDIUL ASUPRA EPIDEMIOLOGIEI INFECȚIILOR SEPTICO-PURULENTE NOSOCOMIALE POSTCHIRURGICALE ÎN STAȚIONARELE DE CHIRURGIE ABDOMINALĂ ȘI TRAUME MULTIPLE

Angela Paraschiv

Catedra Epidemiologie USMF „Nicolae Testemițanu”

(Șef – profesor universitar Viorel Prisacari)

Summary

The study on epidemiology of septic-purulent nosocomial infections in surgical department and multiple traumas

In order to optimize the system of epidemiological surveillance of SPNI was determined the evolution and epidemiological peculiarities of the morbidity through these infections, was estimated the real morbidity, risk factors that contribute to the development of septic-purulent complications.

At the same time, the real risk factors which conduct to development of septic-purulent nosocomial infections were determined.

Rezumat

În scopul optimizării sistemului de supraveghere epidemiologică în ISPN a fost determinată evoluția și particularitățile epidemiologice ale morbidității prin aceste infecții, a fost estimată morbiditatea reală, factorii de risc ce contribuie la dezvoltarea complicațiilor septico-